

Ο ΛΥΓΔΑΜΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΕΛΕΓΕΙΑΙ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἐλεγειακὸς ποιητὴς Λύγδαμος (Lygdamus) ἐνόμιζετο παλαιότερον ὅτι ἦτο αὐτὸς ὁ Ἄλβιος Τίβουλλος (Albius Tibullus), ὅστις ψάλλον τὸν ἔρωτα αὐτοῦ πρὸς τινὰ κόρην ἢ κυρίαν, ἣτις ὠνομάζετο Νέαιρα (Neaera), ἐκάλυψε τὸ πραγματικὸν αὐτοῦ ὄνομα ὑπὸ ψευδώνυμον, ἵνα προφανῶς ἀποφύγῃ κοινωνικὰ σκάνδαλα ἢ ἐπικρίσεις τῶν συγχρόνων αὐτοῦ¹. Διότι ὄντως αἱ φερόμεναι ἐξ ἐλεγείαι τοῦ Λυγδαμείου κειμένου ἐξ οὐδενὸς τῶν χειρογράφων κωδίκων καὶ ἐξ οὐδεμιᾶς τῶν πρώτων ἐκδόσεων παραδίδονται αὐτοτελῶς, ἀλλὰ πάντοτε ὁμοῦ μετὰ τοῦ Τιβουλλείου κειμένου, καὶ δὴ καὶ ἀποτελοῦσαι τὸ τρίτον βιβλίον τούτου². Βραδύτερον μάλιστα παρατηρήθη καὶ τὸ ταυτοσημον τῶν δύο ὀνομάτων, διότι τὸ μὲν «Lygdamus» παρᾶγεται ἐκ ἑλλ. οὐσιαστικοῦ «λύγη», ὅπερ σημαίνει τὸν «λευκὸν λίθον», τὸ δὲ «Albius» παρᾶγεται ἐκ τοῦ λατ. ἐπιθέτου «albus», ὅπερ ὁμοίως σημαίνει τὸν «λευκόν»³.

Οὕτω πράγματι ἐνομίζετο παλαιότερον ὅτι ὁ Λύγδαμος ἦτο αὐτὸς ὁ Τίβουλλος, ἥδη ὁμῶς ἀπὸ τοῦ 1786 πρῶτος ὁ J. H. Voss ἡμφεσβήτησε τὴν γνησιότητα τοῦ φερομένου τρίτου καὶ τετάρτου βιβλίου τοῦ Τιβουλλείου κειμένου⁴. Ὑπεστήριξε δὴλα δὴ ὁ φιλόλογος ὅτι ἐκ τῶν τεσσάρων βιβλίων τῶν

1. 'Id. M. A. Muretus, Tibullus et in eum scholia, Venetiis 1562, ἐτι δὲ I. I. Scaliger, Castigationes in Catullum Tibullum Propertium, Lutetiae 1577, κ.ᾶ.

2. 'Id. J. Broukhusius, Albii Tibulli... quae exstant, Amstelaedami 1708, ἐτι δὲ I. A. Vulpius, C. Val. Catullus, A. Tibullus, Sex. Aur. Propertius, Patavii 1710, κ.ᾶ.

3. 'Id. Ch. F. Ayrmann, Albii Tibulli... Vita poematum eius enarrationi... inserviens, Vitebergae 1719, ἐτι δὲ G. Heyne, Albii Tibulli carmina, Lipsiae 1777, κ.ᾶ.

4. 'Id. J. H. Voss, Tibull, ἐν Musenalmanach, Hamburg 1786, σ. 80 κ.ᾶ., ἐτι δὲ J. H. Voss, Albius Tibullus und Lygdamus, übersetzt und erklärt, Tübingen 1810, κ.ᾶ.

ἀπαρτιζόντων τὸ λεγόμενον «Corpus Tibullianum» γνήσια πρέπει νὰ θεωρῶνται μόνον τὰ δύο πρῶτα βιβλία, ψευδεπίγραφα δὲ τὰ δύο τελευταῖα, ἅτε γραφέντα ὑπὸ ἄλλων ποιητῶν, κακῶς δὲ κατόπιν ἀποδοθέντα εἰς τὸν Τίβουλλον¹. Κατ' ἀκολουθίαν ὁ Λύγδαμος, ἐπ' ὀνόματι οὐτινος φέρεται τὸ ἐν λόγῳ τρίτον βιβλίον, δὲν δύναται νὰ εἶναι αὐτὸς ὁ Τίβουλλος, ὅπως ὡσαύτως δὲν δύναται νὰ εἶναι καὶ ὁ ποιητὴς τοῦ τετάρτου βιβλίου, ἐν ᾧ περιέχονται ὁ ἐν ἐπικῷ μέτρῳ Πανηγυρικός τοῦ Μεσσάλου (Panegyricus Messalae) καὶ αἱ ἐλεγείαι, ὧν τὰ πρόσωπα εἶναι ἡ Σουλπικία καὶ ὁ Κέρινθος (Sulpicia et Cerinthus)².

Ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ χειρόγραφοι κώδικες καὶ αἱ πρῶται ἐκδόσεις τοῦ Τιβουλλείου κειμένου σαφῶς διαχωρίζουσι τὰς ἐλεγείας τοῦ Τιβούλλου ἀπὸ τῶν ἐλεγειῶν τοῦ Λυγδάμου, καὶ δὴ καὶ οὐχὶ μόνον ἐν τοῖς τίτλοις τῶν βιβλίων, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς «incipit...» καὶ «explicit...», δι' ὧν συνήθως σημειοῦται ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἐκάστου αὐτῶν³. Ἐπειτα καὶ ἐν ταῖς ἐλεγείαις διάφοροι φέρονται οἱ ἐλεγειακοί, ὥς ὁ Τίβουλλος ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ (I 3,55): «Hic iacet immitti consumptus morte Tibullus, | Messalam terra...», καὶ ὁ Λύγδαμος ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ (III 2,29): «Lygdamus hic situs est; dolor huic et cura Neaerae | coniugis ereptae...»⁴. Ὡσαύτως ὁ Τίβουλλος φέρεται ἐν τῷ πρώτῳ πάλιν βιβλίῳ (I 9,83): «Hanc tibi, fallaci resolutus amore, Tibullus | dedicat et...», ἔτι δὲ ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ (IV 13,13): «Nunc licet e caelo mittatur amica Tibullo, | mittetur frustra...»⁵.

Οὕτω πάλιν ἐνομίσθη βραδύτερον ὅτι ὁ Λύγδαμος, ὅστις μνημονεύεται ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ, διάφορος εἶναι τοῦ Τιβούλλου, ὅστις μνημονεύεται ἐν τῷ πρώτῳ καὶ τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ, καὶ ὅστις πάλιν δὲν μνημονεύεται μὲν ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ, οὐδαμῶς ὅμως δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ ὅτι ὑπῆρξεν ὁ

1. 'Id. J. H. Voss, *Albius Tibullus und Lygdamus nach Handschriften berichtet*, Heidelberg 1811, ἔτι δὲ I. G. Huskies, *Albii Tibulli carmina*, Lipsiae 1819, κ.ἄ.

2. 'Id. C. Lachmann, *Albii Tibulli libri quattuor*, Berolini 1829, ἔτι δὲ W. Y. Sellar, *The roman poets of the Augustan age (Tibull and Lygdamus)*, Oxford 1829, σ. 250 κ.ἔ.

3. 'Id. F. Oebeke, *De vero elegiarum auctore, quae tert. Tib. lib. contin.*, ἐν *Jahresb. kön. Gymn.* 1831, σ. xxi κ.ἔ., ἔτι δὲ C. F. Ch. Wagner, *Opuscula Academica I*, Marburgi 1832, σ. 201 κ.ἔ.

4. 'Id. L. Dissen, *Albii Tibulli carmina ex recens. C. Lachmanni*, Göttingae 1835, ἔτι δὲ F. Haase, *Tibull*, ἐν *Jahrb. f. wissensch. Kritik z. Berlin* 1837, σ. 33 κ.ἔ.

5. 'Id. A. Hertzberg, *Tibull*, ἐν *Hallische Jahrbücher f. deutsche Wissenschaft. u. Kunst* 1838, σ. 1091 κ.ἔ., ἔτι δὲ O. F. Gruppe, *Die römische Elegie I*, Leipzig 1839, σ. 133 κ.ἔ.

ποιητῆς τοῦ βιβλίου τούτου¹. Διότι, ἐνῶ ὁ Τίβουλλος ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ ψάλλει τοὺς ἔρωτας αὐτοῦ πρὸς τὴν Δηλίαν καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τοὺς ἔρωτας αὐτοῦ πρὸς τὴν Νέμεσιν, ταύτας ἀμφοτέρας ὡς φίλας τοῦ ἐλεγειακοῦ μνημονεύει καὶ ὁ Ὀβίδιος (ἐν amor. III 9,31): « Sic Nemesis longum, sic Delia nomen habebunt; | altera cura recens; altera primus amor »². Ὁμοίως ἀμφοτέρας μνημονεύει περαιτέρω ὁ αὐτὸς Ὀβίδιος (ἐν amor. III 9,53): « Cumque tuis sua iunxerunt Nemesisque priorque | oscula, nec solos destituere rogos. | Delia discedens “felicis” inquit “amata | sum tibi...” »³.

Ἀλλὰ καὶ μεμονωμένως τὴν Δηλίαν ὡς φίλην τοῦ Τιβούλλου μνημονεύει ὁ Ἀπουλήιος (ἐν apol. 19): « Acusent... et Tibullum, quod ei sit Plautia in animo, Delia in versu... », ἔτι δὲ ὁ Σιδώνιος Ἀπολλινάριος (ἐν ad Hesp. 1): « Memineris, quod saepe uersum compleuit Delia cum Tibullo... »⁴. Μεμονωμένως πάλιν τὴν Νέμεσιν μνημονεύει ὁ Μαρκιάλιος (ἐν epigr. VIII 73,7): « Fama est arguti Nemesis formosa Tibulli; | Lesbia dictavit... », καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς (ἐν epigr. XIV 193,1): « Ussit amatorem Nemesis lasciva Tibullum, | in tota iuuit... »⁵. Πράγματι, ἐνῶ καὶ παρ' ἄλλοις ὡς φίλαι τοῦ Τιβούλλου μνημονεύονται ἡ ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ φερομένη Δηλία καὶ ἡ ἐν τῷ δευτέρῳ Νέμεσις, παρ' οὐδενὶ μνημονεύεται ἡ ἐν τῷ τρίτῳ φερομένη Νέαιρα, ἐξ οὗ καὶ γνήσια μὲν τοῦ ποιητοῦ τούτου ἐθωροήθησαν τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον βιβλίον, ἄλλου δὲ ἐλεγειακοῦ τὸ τρίτον⁶.

Οὕτω διίστανται ἐν προκειμένῳ αἱ γνῶμαι καὶ οἱ μὲν χωρίζοντες τοὺς δύο ἐλεγειακοὺς ὑπεστήριξαν ὅτι ὁ Λύγδαμος, ὅστις ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τοῦ

1. Ἰδ. A. Jahn, Tibull (Tibull und Lygdamus), ἐν Rhein. Mus. 1854, σ. 629 κ.έ., ἔτι δὲ R. Törnebladh, De elegiis Lygdami commentatio, Kalmar 1861, κ.ἄ.

2. Ἰδ. O. Richter, De Vincentii Bellovacensis excerptis Tibullianis dissertatio, Bonnae 1865, ἔτι δὲ O. Ribbeck, Appendix Vergiliana, Lipsiae 1868, σ. 12 κ.έ.

3. Ἰδ. M. Haupt, Tibullus (Tibull und Lygdamus), ἐν Herm. Berol. 1869, σ. 221 κ.έ., ἔτι δὲ L. Müller, Catulli, Tibulli, Propertii carmina, Lipsiae 1870, κ.ἄ.

4. Ἰδ. L. Bollen, De Lygdami carminibus, Detmoldae 1872, ἔτι δὲ M. Krafft, De artibus quas Tibullus et Lygdamus in versibus concinnandis adhibuerunt, Halis 1874, κ.ἄ.

5. Ἰδ. S. Kleemann, De libri tertii carminibus quae Tibulli nomine circumferuntur, Truebner 1876, ἔτι δὲ C. Boehlau, De Lygdami carminibus, Neustettin 1876, κ.ἄ.

6. Ἰδ. E. Baehrens, Tibullische Blätter, Jena 1876, ἔτι δὲ F. Leo, Philologische Untersuchungen, Bd. II (Untersuchungen in Tibull und Lygdamus), Berlin 1881, σ. 1 κ.έ.

Τιβουλλείου κειμένου φίλην αὐτοῦ λέγει τὴν Νέαιραν, δὲν δύναται νὰ εἶναι ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν Τίβουλλον, ὅστις ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ φίλην αὐτοῦ λέγει τὴν Δηλίαν καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τὴν Νέμεσιν¹. Τοῦναντίον οἱ ταυτίζοντες τοὺς δύο ἐλεγειακοὺς ἀνεξήτησαν ἀλλαχοῦ τὴν Νέαιραν, πράγματι δὲ διέκριναν ταύτην ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Γλυκέρας, ἣν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐνθυμῆται καὶ νὰ εἶναι περίλυπος ὁ ἐγκαταλειφθεὶς ὑπ' αὐτῆς Ἄλβιος λέγει ὁ Ὀράτιος (ἐν *carm.* I 33,1): «*Albī, ne doleas plus nimio, memor | immitis Glyce-
rae, neu miserales | decantes...*»². Ἡδὴ ὁμοῦς ἀμφισβητεῖται ἐὰν ὁ Ἄλβιος, ὃν λέγει ὁ λυρικός, εἶναι πράγματι αὐτὸς ὁ Ἄλβιος Τίβουλλος, ἔτι δὲ ἐὰν ἡ ἐγκαταλιποῦσα τοῦτον Γλυκέρα εἶναι ἡ Νέαιρα ἢ ἡ Δηλία ἢ ἡ Νέμεσις ἢ καὶ ἄλλη τις ἄγνωστος³.

Πάντως εἰς τὴν ταύτισιν τῶν δύο ἐλεγειακῶν ἀντίκειται τὸ περιμάχητον ἐκεῖνο χωρίον τοῦ Λυγδάμου, ἐν ᾧ οὗτος λέγει ὅτι οἱ γονεῖς αὐτοῦ τὸ πρῶτον εἶδον τὴν γενέθλιον αὐτοῦ ἡμέραν, ὅτε κατ' ἴσην μοῖραν ἔπесον ἀμφοτέροισιν οἱ ὕπατοι ἐν τῇ μάχῃ (III 5,17-18): «*Natalem primo nostrum uidere parentes, | cum cecidit fato consul uterque pari*»⁴. Οὕτως ἐνομοίσθη ἀρχικῶς ὅτι ὁ Λύγδαμος ἀναφέρει τὴν γέννησιν αὐτοῦ εἰς τὸ ἔτος 711 π.Χ. (43 π.Χ.), ὅτε οἱ ὕπατοι Αὐλὸς Ἰούριος (A. Hirtius) καὶ Γάιος Οὐίβιος Πάνσας (C. Vibius Pansa), σταλέντες κατὰ τοῦ Ἀντωνίου, ἐνίκησαν μὲν παρὰ τὴν Μυτίνην, ἀλλ' ἔπесον ἀμφοτέροισιν ἐν τῇ μάχῃ⁵. Ἀλλὰ, καὶ ἐὰν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο θὰ εἶχε γεννηθῇ ὁ Λύγδαμος, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος δὲν θὰ εἶχε γεννηθῇ καὶ ὁ Τίβουλλος, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡλικίας οὐχὶ μεγαλότερας τῶν 12 ἐτῶν θὰ ἦτο, ὅτε μετὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ Μεσσάλου εἶχε μετὰ σχεῖ διαφόρων στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων⁶.

1. Ἰδ. L. Grasberger, Zur Würdigung des Dichters Tibullus, ἐν N. Jahrb. f. Philol. 1882, σ. 838 κ.έ., ἔτι δὲ E. Hiller, Die Tibullische Elegiensammlung, ἐν Hermes 1883, σ. 343 κ.έ.

2. Ἰδ. H. Magnus, Tibull (Tibull und Lygdamus), ἐν Jahresber. von J. Müller 1887, σ. 341 κ.έ., ἔτι δὲ G. Doncieux, De Tibulli amoribus, Paris 1887, κ.ά.

3. Ἰδ. R. Schultz, Quaestiones in Tibulli librum I chronologicae, Leipzig 1887, ἔτι δὲ G. Doncieux, Sur la personnalité de « Lygdamus », ἐν Rev. Philol. 1888, σ. 129 κ.έ.

4. Ἰδ. C. Pascal, Note tibulliane, ἐν Riv. filol. class. 1889, σ. 438 κ.έ., ἔτι δὲ R. Ulrich, Studia Tibulliana, De libri secundi editione Dissertatio, Berolini 1889, κ.ά.

5. Ἰδ. R. Ulrich, De libri secundi Tibulliani statu integro..., ἐν Jahrb. f. class. Philol. 17 Suppl. 1890, σ. 383 κ.έ., ἔτι δὲ O. Occioni, La Delia di Tibullo, ἐν Nuova Antol. 1890, κ.ά.

6. Ἰδ. E. Heiler, Wer ist der Verfasser der Elegien des Lygdamus?, München 1891, ἔτι δὲ H. Belling, Kritische Prolegomena zu Tibull, Berlin 1893, κ.ά.

Πράγματι τὸσαῦτα ἔτη παρεμβάλλονται μεταξὺ τοῦ ἔτους 711 π.τ. 'Ρ. (43 π.Χ.), ὅτε οἱ εἰρημένοι ὕπατοι ἔπesson ἀμφοτέρω ἐν τῇ μάχῃ παρὰ τὴν Μυτίνην, καὶ τοῦ ἔτους 723 π.τ. 'Ρ. (31 π.Χ.), ὅτε ἐγένετο ἡ ἐν Ἀκτίῳ ναυμαχία, ἥς ὑπὲρ τοῦ Αὐγούστου καὶ ἐναντίον τοῦ Ἀντωνίου μετέσχευ ὁ Μεσσάλας, μεθ' οὗ δὲ ὁ Τίβουλλος εἶχε συνεκστρατεύσει¹. Τότε μάλιστα ὁ ἐλεγειακὸς ἦτο ἀρχηγὸς κοόρτης, προσωπικῶς ὅμως δὲν μετέσχε τῆς ναυμαχίας, διότι, ἀσθενήσας κατὰ τὸν πλοῦν ἐξ Ἰταλίας, ὑπελείφθη ἐν Κερκύρα, ἐνθα καὶ ἔγραψε τὴν τρίτην ἐλεγείαν τοῦ πρώτου βιβλίου². Πράγματι ἐν τῇ ἐλεγείᾳ ταύτῃ, ἀποχαιρετίζων ὁ ἐλεγειακὸς τοὺς συντρόφους αὐτοῦ, οἵτινες ἔμελλον νὰ ἐξακολουθήσωσι τὸν πλοῦν, παρακαλεῖ τοὺς ὅπως μὴ λησμονήσωσιν αὐτόν, ἀσθενοῦντα ἐν τῇ Φαιακίᾳ γῇ (I 3,1): « Ibitis Aegaeas sine me, Messala, per undas, | o utinam memores ipse cohorsque mei! | Me tenet ignotis aegrum Phaeacia terris »³.

Κατόπιν μάλιστα ὁ Τίβουλλος, ἀναρρώσας συνηγνῆθη μετὰ τῶν συντρόφων αὐτοῦ καὶ συνεπολέμησε μετὰ τούτων, οὐχὶ μόνον ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐναντίον τοῦ Ἀντωνίου, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Δύσει ἐναντίον τῶν Ἀκουϊτανῶν, ἐφ' οὓς ἐπαναστατήσαντας συνεξεστράτευσεν πάλιν μετὰ τοῦ Μεσσάλου⁴. Ὅντως περὶ τῶν ἐκστρατειῶν τούτων τοῦ ἀνθυπάτου ἱστορικὴν μαρτυρίαν παρέχει ὁ Ἀππιανὸς (ἐν Ἐμφ. πολέμ. Δ' 38,161): « Μεσσάλαν περὶ τὸ Ἀκτιὸν ναυαρχήσαντα κατὰ τοῦ Ἀντωνίου στρατηγὸν ἐπεμφεν ἐπὶ Κελτοὺς ἀφισταμένους καὶ νικήσαντι ἔδωκε θριαμβεῦσαι »⁵. Ὡσαύτως περὶ τοῦ θριάμβου τούτου, ὅτι μάλιστα ἐτελέσθη τῇ 7ῃ πρὸ τῶν καλενδ. τοῦ Ὀκτωβρ. τοῦ 726 π.τ. 'Ρ. (25 Σεπτεμβρ. τοῦ 28 π.Χ.), ἐπιγραφικὴν πάλιν μαρτυρίαν παρέχουσιν αἱ ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Καπιτωλίου ἐναποκείμεναι Προάξεις Θριάμβων (Acta Triumphorum, ἐν CIL I², σ. 50, 727): « M·VALERIVS·M·F·M·N·MESSALA·A·DCCXXVI·CORVINVS·PROCOS·EX·GALLIA·VII·K·OCT »⁶.

1. 'Iδ. H. Belling, *Quaestiones Tibullianae*, Berlin 1894, ἔτι δὲ H. Belling, *Albius Tibullus* (Tibull und Lygdamus), Untersuchungen und Text, Berlin 1895, κ.ἄ.

2. 'Iδ. Ph. Martinon, *Les élégies de Tibulle*, Paris 1895, ἔτι δὲ B. Maurenbrecher, *Tibullstudien* (Tibull und Lygdamus), ἐν *Philologus* 1896, σ. 460 κ.ἄ.

3. 'Iδ. K. P. Harrington, *The birth year of Tibullus*, ἐν *Trans. and Proceed. of the Am. Philol. Ass.* 1901, σ. 137 κ.ἄ., ἔτι δὲ H. Kneppers, *De Lygdami carminibus*, Jenae 1904, κ.ἄ.

4. 'Iδ. H. De la Ville de Mirmont, *Le poète Lygdamus*, Louvain - Paris 1901, ἔτι δὲ J. P. Postgate, *Tibulli aliorumque carminum libris*, Cantabrigiae 1905, κ.ἄ.

5. 'Iδ. G. Némethy, *Albii Tibulli carmina*, acc. Sulpic. Elegid., Budapestini 1905, ἔτι δὲ G. Némethy, *Lygdami carmina*, acc. Paneg. in Messal., Budapestini 1906, κ.ἄ.

6. 'Iδ. A. Cartault, *A propos du Corpus Tibullianum*, Un siècle de

Τῷ ὄντι αἱ ἐν λόγῳ ἐκστρατεῖαι τοῦ Μεσσάλου εἰς μὲν τὴν Ἀνατολὴν ἐπεχειρήθησαν ὁπωσδήποτε πρὸ τοῦ 723 κτ. 'Ρ. (31 π.Χ.), ὅτε ἐγένετο ἡ ἐν Ἀκτίῳ ναυμαχία, εἰς δὲ τὴν Δύσιν πρὸ τοῦ 726 κτ. 'Ρ. (28 π.Χ.), ὅτε ἐτελέσθη ὁ θρίαμβος τοῦ ἀνθυπάτου¹. Κατ' ἀκολουθίαν ὁ Τιβούλλος, ὅστις μετέσχεν ἀμφοτέρων τῶν ἐκστρατειῶν τούτων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶχε γεννηθῇ τῷ 711 κτ. 'Ρ. (43 π.Χ.), ὅτε ἔπεσον ἀμφοτέροι οἱ εἰρημένοι ὕπατοι ἐν τῇ μάχῃ παρὰ τὴν Μυτίνην, καὶ ὅτε αὐτὸς ὁ Λύγδαμος λέγει ὅτι οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶδον τὴν γενέθλιον αὐτοῦ ἡμέραν². Ἐπειτα καὶ ὁ Ὀβίδιος, ὅστις ἦτο νεώτερος τοῦ Τιβούλλου τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς χρησιμοποιεῖ στίχον, λέγων ὁμοίως ὅτι ἐγεννήθη, ὅπως οὐχὶ ἄγνωστοι εἶναι οἱ καιροί, ὅτε κατ' ἴσιν μοῖραν ἔπεσον ἀμφοτέροι οἱ ὕπατοι ἐν τῇ μάχῃ (ἐν *trist.* IV 10,5-6): «*Editus hic ego sum, nec non ut tempora noris, | cum cecidit fato consul uterque pari*»³.

Οὕτως ἐκ τῶν φιολόγων ἰδίᾳ οἱ χωρίζοντες ἀπὸ τοῦ Τιβούλλου τὸν Λύγδαμον ἐθεώρησαν γνησίους τοὺς στίχους τούτους, διότι ἤκασαν ὅτι ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λυγδάμου ὑπεκρύπτετο ἄλλος ἐλεγειακός, ὅπως πρῶτος ὁ W. Y. Sellar ἤκασεν ὅτι ὑπεκρύπτετο συγγενής τις τοῦ Τιβούλλου, ὅστις, γράφων καὶ αὐτὸς ἐλεγείας, ἐχρησιμοποίησε τὸ ψευδώνυμον τοῦτο, ἵνα διακρίνηται ἀπὸ τοῦ ὁμωνύμου αὐτοῦ ὁμοτέχνου⁴. Ὡσαύτως ὁ F. Oebeke ὅτι ὑπεκρύπτετο ὁ ὑπὸ τοῦ Ὁρατίου (ἐν *epist.* I 4,3) μνημονευόμενος Κάσσιος ὁ ἐκ Πάρμης (Cassius Parmensis), οὕτινος αἱ ἐλεγείαι θεωροῦνται ὑποδεέστεραι τῶν τοῦ Τιβούλλου, ὅπως θεωροῦνται καὶ αἱ τοῦ Λυγδάμου⁵. Προσέτι ὁ L. Disson ὅτι ὑπεκρύπτετο γρῶριμός τις τοῦ Τιβούλλου καὶ εὐπορος Ῥωμαῖος, ὅστις ἠγάπησε τὴν Νέαιραν, εἰς ἣν ἔκαμε πολύτιμα δῶρα,

philologie latine classique, Paris 1906, ἔτι δὲ A. Cartault, Tibulle et les auteurs du Corpus Tibullianum, Paris 1909, κ.ἄ.

1. 'Ιδ. J. P. Postgate, Tibull (Tibull and Lygdamus), ἐν *The Class. Quart.* 1909, σ. 131 κ.ἔ., ἔτι δὲ K. F. Smith, *The Elegies of Albius Tibullus*, New York 1913, κ.ἄ.

2. 'Ιδ. E. A. F. Michaelis, *Zum autenthischen Tibull*, ἐν *Philologus* 1917, σ. 374 κ.ἔ., ἔτι δὲ W. Wagenvoort, *De Lygdamo poeta deque eius sodalicio*, ἐν *Mnemosyne* 1917, σ. 122 κ.ἔ.

3. 'Ιδ. A. Radford, *The juvenile works of Ovid*, ἐν *Trans. Proc. Am. Philol. Ass.* 1920, σ. 145 κ.ἔ., ἔτι δὲ A. Radford, *Tibullus and Ovid*, ἐν *Am. Journ. of Philol.* 1923, σ. 1 κ.ἔ.

4. 'Ιδ. W. Y. Sellar, *The roman poets of the...* κλπ., μν. ἔργ. σ. 250 κ.ἔ., ἄλλα δὲ σχετικῶς παρὰ: F. Guglielmino, *Lygdamo e Neera*, ἐν *Athenaeum* 1923, σ. 10 κ.ἔ.

5. 'Ιδ. F. O. Oebeke, *De vero elegiarum auctore...* κλπ., μν. ἔργ. σ. III κ.ἔ., ἄλλα δὲ σχετικῶς παρὰ L. Pichard, *Tibulle et les auteurs du Corpus Tibullianum*, Paris 1924, κ.ἄ.

ἐν οἷς καὶ τὸ ἐπὶ πολυτελοῦς χάριτος καὶ μετὰ καλλιτεχνικοῦ καλύμματος βιβλίον τῶν ἐξ ἐλεγείων¹.

Ἐπειτα ὁ F. Haase ἤκασεν ὅτι ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ Λυγδάμου ὑπεκρύπτετο ὁ τοῦ Μάρκου Οὐαλερίου Μεσσάλου δευτερότοκος υἱὸς Λεύκιος Οὐαλέριος Μεσσαλίνος (Lu. Valerius Messalinus), ὅστις ἦτο φίλος τοῦ Τιβούλλου, οὗτινος δὲ τὸ προωνύμιον «Lucius» (ἐκ τοῦ «lux», λύκη, φῶς) προσεγγίζει πρὸς τὸ τοῦ «Λυγδάμου» (ἐκ τοῦ «λύγδη», λευκὸς λίθος)². Ὡσαύτως ὁ O. F. Gruppe ὅτι ὑπεκρύπτετο αὐτὸς ὁ Πόπλιος Ὀβίδιος Νάσων (P. Ovidius Naso), ὅστις ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ καὶ κατὰ μίμησιν τοῦ Λυγδάμου θὰ εἶχε γράψει καὶ ὑπὸ ψευδώνυμον ἐκδώσει τὰς ἐξ αὐτῆς ἐλεγείας, αἵτινες πλείστας ὁμοιότητας ἔχουσι πρὸς τὸ γνωστὸν ἔργον αὐτοῦ³. Προσέτι ὁ O. Ribbeck ὅτι ὑπεκρύπτετο ὁ ἐν τῇ λεγομένῃ «Appendix Vergiliana» ποιητῆς τῶν ψευδοβεργιλιανῶν «Catalepton», διότι μεταξὺ τούτων καὶ τῶν ἐξ Λυγδαμείων ἐλεγείων πολλὰ τῶ ὄντι ὑπάρχουσι συντακτικαί, μετρικαὶ καὶ ἄλλαι ὁμοιότητες⁴.

Ἀλλὰ καὶ ὁ L. Bolle ἤκασεν ὅτι ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ Λυγδάμου ὑπεκρύπτετο ἄγνωστός τις ἐλεγειακός, ὅστις πρὸς ἀπλὴν ποιητικὴν ἄσκησιν ἔγραψε τὰς ἐξ αὐτῆς ἐλεγείας, μιμούμενος ἰδίᾳ τὸν Τιβούλλον καὶ τὸν Ὀβίδιον, οὐχὶ ὅμως περὶ πραγματικάς, ὅπως οὗτοι, ἀλλὰ περὶ φανταστικάς ἔρωτικάς περιπετείας, ἃς δῆθεν εἶχε μετὰ τινος φίλης αὐτοῦ ὀνόματι Νεαίρας⁵. Ὡσαύτως ὁ E. Hiller ὅτι ὑπεκρύπτετο νεαρὸς ἐλεγειακός, συγγενὴς τοῦ Τιβούλλου, ὅστις, ἔχων Λατινικὸν ὄνομα σημασίας παρεμφεροῦς πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν «Λύγδαμος», οὕτως ἐχρησιμοποίησεν αὐτὸ ἐξελληνισθέν, ὅπως καὶ τὸ τῆς φίλης αὐτοῦ Νεαίρας⁶. Προσέτι ὁ G. Doncieux ὅτι ὑπεκρύπτετο ὁ κατὰ

1. Ἰδ. L. Dissen, *Albii Tibulli carmina...* κλπ., μν. ἐργ. σ. xxxi κ.έ., ἀλλὰ δὲ σχετικῶς παρὰ F. Calonghi, *Intorno al testo Tibulliano*, ἐν *Atti Soc. Linguist. Scienze e Lettere*, Pavia 1924, κ.ά.

2. Ἰδ. F. Haase, Tibull, ἐν *Jahrb. f. wissenschaftl. κλπ.*, μν. ἐργ. σ. 33 κ.έ., ἀλλὰ δὲ σχετικῶς παρὰ M. R. Truffi, *Il poeta Ligdamo*, ἐν *Athenaeum* 1926, σ. 341 κ.έ.

3. Ἰδ. O. F. Gruppe, *Die römische Elegie...* κλπ., μν. ἐργ. σ. 133 κ.έ., ἀλλὰ δὲ σχετικῶς παρὰ A. Radford, *The Ovidian Authorship of the Lygdamus Elegies*, ἐν *Class. Rev.* 1927, σ. 356 κ.έ.

4. Ἰδ. O. Ribbeck, *Appendix Vergiliana (Lygdami carmina)...* κλπ., μν. ἐργ. σ. 12 κ.έ., ἀλλὰ δὲ σχετικῶς παρὰ M. Schuster, *Tibullstudien*, Wien 1930, κ.ά.

5. Ἰδ. L. Bolle, *De Lygdami carminibus...* κλπ., μν. ἐργ. σ. 5 κ.έ., ἀλλὰ δὲ σχετικῶς παρὰ M. Ponchont, *Tibulle et les auteurs du Corpus Tibullianum*, Paris 1931, κ.ά.

6. Ἰδ. E. Hiller, *Die Tibullische Elegiensammlung...* κλπ., μν. ἐργ. σ. 343 κ.έ., ἀλλὰ δὲ σχετικῶς παρὰ F. W. Lenz, *Ein Liebesgedicht Tibulls*, ἐν *Stud. ital. folol. class.* 1932, σ. 125 κ.έ.

ἐν ἔτος πρεσβύτερος ἀδελφὸς τοῦ Ὀβιδίου, ὅστις μνημονεύεται ὑπὸ τοῦ ἐλεγειακοῦ τούτου (ἐν *trist.* IV 10,31), ὅστις δὲ θὰ εἶχε πιθανῶς τὸ προωνύμιον «Lucius», ὅπερ πάλιν, ὡς ἐλέχθη, εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐξελληνισθὲν «Λύγδαμος» (Lygdamus)¹.

Ἐπειτα ὁ E. Heiler ἤκασεν ὅτι ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ Λυγδάμου ὑπεκρύπτετο ἄγνωστός τις ἐλεγειακός, ὅστις ἐν ταῖς ἑξ ταύταις ἐλεγείαις ἐμμήθη οὐχὶ τοσοῦτον τὸν Τίβουλλον ὅσον τὸν Προπέριον, πρὸς δὲ καὶ πλείονας ὁμοιότητας ἔχει ὥς πρὸς τοὺς γραμματικούς ἰδιωματισμοὺς καὶ τοὺς φραστικούς τρόπους². Ὡσαύτως ὁ De la Ville de Mirmont ὅτι ὑπεκρύπτετο ῥωμαῖός τις ποιητής, ὅστις, πολλὰς ὁμοιότητας ἔχων πρὸς τε τὸν Τίβουλλον καὶ τὸν Ὀβίδιον, θὰ ἦτο ἐκείνου μὲν μαθητής, τούτου δὲ συμμαθητής, τὰς δὲ ἐλεγείας, αἷς ὁ μαθητὴς οὗτος ὑπὸ ψευδώνυμον εἶχε γράφει, ἄλλος ποιητὴς κατόπιν ἐκ τοῦ φιλολογικοῦ κύκλου τοῦ Μεσσάλου θὰ εἶχεν ἐκδώσει ὁμοῦ μετὰ τῶν γνησίων ἐλεγείων τοῦ διδασκάλου³. Προσέτι ὁ H. Kneppers ὅτι ὑπεκρύπτετο ὁ Οὐαλέριος Μεσσαλίνος (Valerius Messalinus), πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Μάρκου Οὐαλερίου Μεσσάλου, μεθ' οὗ ὁ Τίβουλλος εἶχε συνδεθῇ δι' οἰκειότητος καὶ στενοτάτης φιλίας⁴.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Au. Cartault ἤκασεν ὅτι ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ Λυγδάμου ὑπεκρύπτετο ἀπελεύθερός τις δοῦλος τοῦ Τιβούλλου, ὀνόματι «A. Albius Lygdamus», ὅστις, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἐξέδωκε τὰ κατάλοιπα τούτου, μετ' αὐτῶν δὲ τὰς τε ἐρωτικὰς πρὸς τὸν Κέρρινθον, ἐλεγείας τῆς ἀνεψιᾶς τοῦ Μεσσάλου Σουλπικίας καὶ τὰς ἑξ ἐλεγείας, αἷς αὐτὸς εἶχε γράφει⁵. Ὡσαύτως ὁ J. P. Postgate ὅτι ὑπεκρύπτετο δοῦλός τις τοῦ Προπερίου ὀνόματι Λύγδαμος, ὅστις ἐν ταῖς ἑξ ταύταις ἐλεγείαις περιέγραψε τὰς ἐρωτικὰς περιπετείας τοῦ κυρίου αὐτοῦ μετὰ τῆς Κυνθίας, καλύπτων ἐκείνων μὲν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ Λυγδάμου, ταύτην δὲ ὑπὸ τὸ τῆς Νεαί-

1. Ἰδ. G. Doncieux, *De Tibulli amoribus...* κλπ., μν. ἐργ. σ. 129 κ.έ., ἄλλα δὲ σχετικῶς παρὰ A. Santoro, *Tibulliana I* (Tibullo e Ligdamo), *Altamura* 1935, κ.ά.

2. Ἰδ. E. Heiler, *Wer ist der Verfasser der...* κλπ., μν. ἐργ. σ. 5 κ.έ., ἄλλα δὲ σχετικῶς παρὰ A. Rostagni, *Tibulliana*, ἐν *Riv. filol. class.* 1937, σ. 357 κ.έ.

3. Ἰδ. H. De la Ville de Mirmont, *Le poète Lygdamus...* κλπ., μν. ἐργ. σ. 54 κ.έ., ἄλλα δὲ σχετικῶς παρὰ F. W. Lenz, *Tibulli aliorumque carminum libri tres*, *Lipsiae* 1937, κ.ά.

4. Ἰδ. H. Kneppers, *De Lygdami carminibus...* κλπ., μν. ἐργ. σ. 28 κ.έ., ἄλλα δὲ σχετικῶς παρὰ G. Provasi, *Il ciclo tibulliano Sulpicia-Cerinto* ἐν *Riv. filol. class.* 1937, σ. 343 κ.έ.

5. Ἰδ. A. Cartault, *A propos du Corpus Tibullianum...* κλπ., μν. ἐργ. σ. 166 κ.έ., ἄλλα δὲ σχετικῶς παρὰ O. Tescari, *Tibulliana*, ἐν *Convivium* 1937, σ. 553 κ.έ.

ρας¹. Προσέτι ὁ W. Wagenwoort ὅτι ὑπεκρύπτετο ὁ Σερούσιος Σουλπίκιος (Seruius Sulpicius), ὅτι δὲ ἡ Νέαιρα ἦτο ἡ Σουλπικία (Sulpicia), ἥτις ἦτο ἀδελφή τούτου ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρός, ἀλλ' ἐξ ἄλλης μητρὸς καὶ εἶτα σύζυγος τούτου².

Τέλος ἄλλοι ἥκασαν ὅτι ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ Λυγδάμου ἄλλοι ὑπεκρύπτοντο ἐλεγειακοὶ σύγχρονοι τοῦ Τιβούλλου ἢ μεταγενέστεροι, καὶ δὴ καὶ ἡ Ὀυάλγιος Ρούφος (Valgius Rufus), ἡ ὁ Ἰούλιος Βάσσος (Iulius Bassus), ἡ ὁ Γράτιος Φαλίσκος (Gratius Faliscus), ἡ ὁ Κλώδιος Τοῦσκος (Clodius Tuscus), καὶ ἄλλοι³. Οὕτως οἱ χωρίζοντες ἀπὸ τοῦ Τιβούλλου τὸν Λύγδαμον προσεπάθησαν νὰ ἐπιλύσωσι τὸ ὄλον ζήτημα, ἀλλὰ πρῶτον ἐπὶ οὐδεμιᾶς πραγματικῆς ἢ ἱστορικῆς ἐστηρίχθησαν βάσεως, ἡ ἐπὶ ὁμοιοτήτων τινῶν λέξεων καὶ φράσεων, ἡ ἐννοιῶν καὶ σκέψεων, ἔτι δὲ ἐπὶ συναισθηματικῶν τινῶν καὶ ψυχολογικῶν συμπτώσεων, αἵτινες ὑπάρχουσι μεταξὺ τοῦ Λυγδάμου καὶ τῶν ἐλεγειακῶν, μεθ' ὧν ἐτατίσθη⁴. Ἐπειτα παρεῖδον ὅτι τοιαῦται ὁμοιότητες φυσικὸν εἶναι ὅτι ὑπῆρχον μεταξὺ ποιητῶν, ὧν οἱ μὲν ἀνεγίνωσκον τοὺς δὲ καὶ εἶχον ἀλληλοεπιδράσεις, ἡ καὶ ἀμέσως ἤντλουν ἐκ τοῦ ἑσωτερικοῦ αὐτῶν καλλιτεχνικοῦ ἢ ψυχικοῦ βίου⁵.

Οὕτω τοὐναντίον ἐκ τῶν φιλολόγων οἱ ταυτίζοντες μετὰ τοῦ Τιβούλλου τὸν Λύγδαμον ἠμφεσβήτησαν τὴν γνησιότητα τῶν στίχων τούτων, ὅπως πρῶτος ὁ I. I. Scaliger, ὅστις καὶ προέτεινε τὴν ἀπάλειψιν αὐτῶν ἐκ τοῦ κειμένου⁶. Ὡσαύτως ἄλλοι ταυτίζοντες γνησίους μὲν, ὅπως καὶ οἱ χωρίζοντες, ἐθεώρησαν τοὺς στίχους τούτους, ἀλλ' ἀναφερομένους εἰς ἄλλο παρόμοιον, προγενέστερον ὅμως ἱστορικὸν γεγονός, ὅπως πρῶτος ὁ Ch. F. Ayrmann, ὅστις ἥκασεν ὅτι ἀνεφέροντο εἰς τὸ γεγονὸς τοῦ 705 π.Χ. (49 π.Χ.), ὅτε

1. Ἰδ. J. P. Postgate, Tibull, ἐν The Class. Quart... κλπ., μν. ἐργ. σ. 131 κ.έ., ἀλλὰ δὲ σχετικῶς παρὰ N. Salanitro, Questioni Tibulliane, ἐν Misc. Stud. lat., Napoli 1938, σ. 54 κ.έ.

2. Ἰδ. W. Wagenwoort, De Lygdamo poeta... κλπ., μν. ἐργ. σ. 122 κ.έ., ἀλλὰ δὲ σχετικῶς παρὰ G. Vitali, Albio Tibullo e gli autori del «Corpus Tibullianum», Bologna 1940, κ.ά.

3. Ἰδ. M. Serra, Albio Tibullo (Introduzione), Le elegie I, Bari 1940, ἀλλὰ δὲ σχετικῶς παρὰ A. Rostagni, Suetonio De poetis e biografie minori, Torino 1944, κ.ά.

4. Ἰδ. V. Ciaffi, Lettura di Tibullo, Torino 1944, ἔτι δὲ B. Ripsati, Introduzione allo studio di Tibullo (e allo studio di Lygdamo), Como-Milano 1945, κ.ά.

5. Ἰδ. L. Alfonsi, Albio Tibullo e gli autori del «Corpus Tibullianum», Milano 1946, ἔτι δὲ E. Bignone, Il libro della letteratura latina, Firenze 1946, κ.ά.

6. Ἰδ. I. I. Scaliger, Castigationes in Catullum, Tibullum... κλπ., μν. ἐργ. σ. 56 κ.έ., ἔτι δὲ G. Funaioli, Studi di letteratura antica, Bologna 1946, κ.ά.

οἱ ὕπατοι Λέντλος Κροῦς (Lentulus Crus) καὶ Μάρκελλος (Marcellus) ἀπεχώρησαν ἀμφότεροι ἐκ Ῥώμης, ἐν ᾧ τῇ προσεγγίσει τοῦ προελαύνοντος Καίσαρος¹. Ὡσαύτως ὁ E. Paratore ὅτι ἀνεφέροντο εἰς τὸ γεγονὸς τοῦ ἔτους 672 π. Ῥ. (82 π.Χ.), ὅτε οἱ ὕπατοι Γάιος Μάριος (C. Marius) ὁ νεώτερος καὶ Γάιος Παπίριος (C. Papirius) ἔπeson ἀμφότεροι ἐν τῇ μάχῃ, πολεμοῦντες κατὰ τοῦ Σύλλα².

Τέλος ὁ αὐτὸς E. Paratore καὶ εἶτα ὁ L. Pepe ἤκασεν ὅτι οἱ στίχοι οὗτοι ἀνεφέροντο εἰς τὸ γεγονὸς τοῦ ἔτους 688 π. Ῥ. (66 π.Χ.), ὅτε οἱ ἐκλεγέντες ὕπατοι Πόπλιος Κορνήλιος Σύλλας (P. Cornelius Sulla) καὶ Πόπλιος Αὐτρονίος Παῖτος (P. Autronius Paetus) ἐξέπeson ἀμφότεροι ἐκ τῆς ἐξουσίας, ἔνεκα πολιτικῶν σκευωριῶν τῆς ἀριστοκρατικῆς μερίδος³. Οὕτω πάλιν οἱ ταυτίζοντες μετὰ τοῦ Τιβούλλου τὸν Λύγδαμον προσεπάθησαν νὰ ἐπιλύσωσι τὸ ὅλον ζήτημα, ἀλλὰ πρῶτον οἱ ἀμφισβητήσαντες τὴν γνησιότητα τῶν στίχων τούτων μετὰ δυσκολίας ἠδυνήθησαν νὰ ἐξηγήσωσιν ὅτι ἅπαντες οἱ χειρόγραφοι κώδικες καὶ αἱ πρῶται ἐκδόσεις παραδίδουσιν αὐτούς⁴. Ἐπειτα οἱ θεωρήσαντες γνησίους τοὺς αὐτοὺς στίχους, ἀλλ' ἀναφερομένους εἰς παλαιότερον ἱστορικὸν γεγονὸς, μετὰ δυσκολίας ὁμοίως ἠδυνήθησαν νὰ ἐξηγήσωσιν ὅτι ὁ Ὀβίδιος χρησιμοποιεῖ αὐτοὺς κατ' ἀναφορὰν εἰς τὸ γεγονὸς τοῦ 711 π. Ῥ. (43 π.Χ.), ὅτε αὐτὸς ἐγεννήθη⁵.

Πράγματι ὅμως ἀξιοσημεῖωτοι εἶναι αἱ ὁμοιότητες, αἵτινες ὑπάρχουσι μετὰ τῶν δύο ἐλεγειακῶν, πρῶτον δὲ ὡς πρὸς τὰς λέξεις καὶ τὰς φράσεις, ὅπως πρῶτον ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 1,7) λέγει ὅτι διὰ ποιήματος (carmine) δελεάζονται αἱ ὥραιαι, δι' ἀντιτίμου αἱ φιλάργυροι, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν II 4,19) ὅτι διὰ ποιημάτων (per carmina) ἐπιζητεῖ εὐκόλους τρόπους, ἵνα πλησιάσῃ κυρίαν⁶. Ὡσαύτως ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 2,2) λέγει ὅτι ἐκεῖνος

1. Ἰδ. Ch. F. Ayrman, Albii Tibulli... κλπ., μν. ἐργ. σ. 126 κ.έ., ἔτι δὲ E. Paratore, Una nuova ricostruzione del « De poetis » di Suetonio, Roma 1946, κ.ἄ.

2. Ἰδ. E. Paratore, Recensione a Lettura di Tibullo di V. Ciaffi, ἐν Paideia 1946, σ. 300 κ.έ., ἔτι δὲ E. Paratore, Sulla « Vita Tibulli » e le « Vitae Vergilianae », Roma 1947, κ.ἄ.

3. Ἰδ. L. Pepe, Tibullo minore, Napoli 1948, ἔτι δὲ G. Baligan, Il terzo libro del Corpus Tibullianum, ἐν Studi della Fac. di Lett. di Bologna 1948, κ.ἄ.

4. Ἰδ. E. Paratore, A proposito di due nuovi lavori su Ligdamo, ἐν Aevum 1948, σ. 367 κ.έ., ἔτι δὲ E. Paratore, Sul problema dell'identificazione di Ligdamo con Ovidio, ἐν Emerita 1952, σ. 42 κ.έ.

5. Ἰδ. L. Luisides, De Tibulli epitaphio ex Codice Vatic. Palat. lat. 910, Athenis 1953, ἔτι δὲ L. Luisides, Codicis Tibulliani Vatic. Ottob. lat. 2857 prima collatio, Athenis 1954, κ.ἄ.

6. Ἰδ. Lygd. (Tib. III) 1,7: « Carmine formosae, pretio capiuntur aua-

σκληρόκαρδος (*ferreus*) ὑπῆρξεν, ὅστις πρῶτος ἀπὸ νεανίου ἀπέσπασε προσφιλεῖ κορασίᾳ, ὃ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 2,65) ὅτι ἐκεῖνος σκληρόκαρδος (*ferreus*) ὑπῆρξεν, ὅστις, ἐνῶ θὰ ἠδύνατο νὰ ἔξη τὴν φίλην αὐτοῦ, προντίμησε λάφυρα καὶ πολέμους νὰ ἐπιδιώξῃ¹. Προσέτι ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 3,2) λέγει ὅτι εἰς οὐδὲν ὦφελεῖ ὅτι αὐτὸς ἔκαυσε θυμιάματα (*tura dedisse*) μετὰ πολλῆς προσευχῆς, ὃ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 8,70) ὅτι εἰς οὐδὲν ὦφελεῖ ὅτι αὐτὸς ἔκαυσε θυμιάματα (*tura dedisse*) ἐπὶ τῶν ἡγιασμένων βωμῶν².

Ἐπειτα ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 3,6) λέγει ὅτι ἄνευ ἔρωτος εἰς οὐδὲν ὦφελεῖ ὁ ἄλλος πλοῦτος καὶ ὅτι ἡ εὐφορος γῆ (*terra benigna*) μεγάλην εἰς αὐτὸν ἀπέδιδε συγκομιδὴν, ὃ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 3,62) ὅτι ἐν τῷ Ἄδῃ κασίαν φύει ἡ μὴ καλλιεργουμένη βλάστησις καὶ ἡ εὐφορος γῆ (*terra benigna*) δι' εὐωδῶν ἀνθεῖ ῥόδων³. Ὡσαύτως ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 3,11) λέγει ὅτι ἄνευ τῆς φίλης αὐτοῦ τὸ μέγα ποσὸν χρυσοῦ πολυτίμου (*pondus diuitis auri*) εἰς οὐδὲν αὐτὸν ὦφελεῖ, ὃ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 9,31) ὅτι ἡ φίλη αὐτοῦ ὠρχίζετο ἄλλοτε ὅτι ἀντὶ οὐδενὸς ποσοῦ χρυσοῦ πολυτίμου (*pondere diuitis auri*) ἤθελε νὰ προδώσῃ τὴν πρὸς τοῦτον πίστιν αὐτῆς⁴. Προσέτι ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 3,18) λέγει ὅτι τὸ ἔριον τὸ βεβαμμένον διὰ Σιδωνίας πορφύρας (*tincta Sidonio murice*) οὐδόλως εἰς αὐτὸν ἀρέσκει, ὃ δὲ Τίβουλλος (ἐν II 4,28) ὅτι εὐχεται ὅπως ἀπολεσθῇ ὅστισδήποτε βάπτει διὰ Τυρίας πορφύρας (*Tyrio murice tingit*) τὸ ἔριον τοῦ χιονολεύκου προβάτου⁵.

Πρὸς τοῦτοις ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 3,23) λέγει ὅτι εὐχεται, ὅπως ἡ πτωχεία (*paupertas*) εὐχάριστος εἶναι εἰς αὐτόν, συζῶντα μετὰ τῆς φίλης αὐτοῦ, ὃ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 1,5) ὅτι εὐχεται, ὅπως ἡ πτωχεία (*paupertas*) εἰς βίον ἥσυχον ὀδηγήσῃ αὐτόν, συζῶντα μετὰ τῆς συζύγου⁶. Ὡσαύτως ὁ μὲν Λύγδα-

rae, | gaudeat ut., >, καὶ Tib. II 4,19: « Ad dominam faciles aditus per carmina quaero: | ite procul... ».

1. Ἰδ. Lyg d. (Tib. III) 2,2: « Qui primus caram iuueni... | eripuit... ferreus ille fuit », καὶ Tib. I 2,65: « Ferreus ille fuit qui, te cum posset habere, | maluerit praedas... ».

2. Ἰδ. Lyg d. (Tib. III) 3,2: « Quid prodest caelum uotis | blandaque cum multa tura dedisse prece », καὶ Tib. I 8,70: « Nec prodest sanctis tura dedisse focis ».

3. Ἰδ. Lyg d. (Tib. III) 3,6: « Quid prodest... | et magnas messes terra benigna daret », καὶ Tib. I 3,62: « Fert casiam non culta seges... | floret odoratis terra benigna rosis ».

4. Ἰδ. Lyg d. (Tib. III) 3,11: « Nam graue quid prodest pondus mihi diuitis auri? », καὶ Tib. I 9,31: « Tunc mihi iurabas nullo te diuitis auri | pondere... uendere uelle fidem ».

5. Ἰδ. Lyg d. (Tib. III) 3,18: « Quidue... legitur... | tinctaque Sidonio murice lana iuuat? », καὶ Tib. II 4,28: « O pereat, quicumque... | et niueam Tyrio murice tingit ouem ».

6. Ἰδ. Lyg d. (Tib. III) 3,23: « Sit mihi paupertas tecum incunda,

μος (ἐν 3,24) λέγει ὅτι ἄνευ ἐρωτικῆς ἀνταποκρίσεως τῆς φίλης αὐτοῦ οὐδὲ τῶν βασιλέων τὰ δῶρα (*regum munera*) θέλει, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 8,34) ὅτι προσφιλέστερος τοῦ χουσοῦ εἶναι ὁ φίλος νεανίας, ὅταν δὲ μετ' αὐτοῦ εὐρίσκηται τις, καὶ ὁ μέγας τῶν βασιλέων πλοῦτος (*regum opes*) ἄς περιφρονῇται¹. Προσέτι ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 3,31) λέγει ὅτι τὰ πλούτη ἄλλοι ἄς ἐπιθυμῶσιν, εἰς αὐτὸν δὲ ἄς ἐπιτρέπεται μετὰ πτωχικοῦ βίου (*paupere cultu*) νὰ ἀπολαύῃ τὴν προσφιλῇ αὐτοῦ σύζυγον, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 10,19) ὅτι ἄλλοτε οἱ ἄνθρωποι, ζῶντες μετὰ πτωχικοῦ βίου (*paupere cultu*), καλύτερον ἐτήρουν τὴν μεταξὺ αὐτῶν πίστιν².

Ἄλλὰ καὶ ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 4,16) λέγει ὅτι οὔτε ἡ διάνοια αὐτοῦ εἶναι ἔνοχος αἰσχροῦς πράξεως, οὔτε ἀσεβῆς ἡ γλῶσσα αὐτοῦ (*impia lingua*) προσέβαλε τοὺς μεγάλους θεούς, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 3,52) ὅτι δὲν πτοοῦσιν αὐτὸν δειλὸν ὄντα αἱ ἐπιτορκίαι, οὐδὲ ἀσεβεῖς οἱ λόγοι αὐτοῦ (*impia uerba*), λεχθέντες ἐναντίον τῶν ἁγίων θεῶν³. Ὡσαύτως ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 4,82) λέγει ὅτι βασανίζεται μὴ ἡ φίλη αὐτοῦ ἀγαπήσῃ ἄλλον καὶ εὐχεται ὅπως τοσαῦτα κακὰ (*tanta mala*) μὴ δυνήθῃ αὐτὸς νὰ ἴδῃ, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν II 4,7) ὅτι βασανίζεται ὑπὸ τῆς φίλης αὐτοῦ καὶ εὐχεται ὅπως τοσοῦτους πόνους (*tantos dolores*) αὐτὸς μὴ αἰσθανθῇ⁴. Προσέτι ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 5,2) λέγει περὶ τοῦ ὕδατος τῶν πηγῶν τῶν Βαίων, ὅπερ δὲν πρέπει νὰ πλησιάζηται (*unda non adeunda*) κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον τοῦ Κυνός, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 6,22) περὶ τῶν ἱερῶν τῆς Καλῆς Θεᾶς, ἅτινα δὲν πρέπει νὰ πλησιάζωνται (*non adeunda*) ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν⁵.

Κατόπιν ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 5,13) λέγει ὅτι ἐναντίον τῶν θεῶν οὐδὲ ἀσεβὲς αὐτὸς ἔλυσε στόμα, παραλόγου διανοίας (*insanae mentis*) ὕβρεις σκεπτόμενος, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν II 6,18) ὅτι ὁ θεὸς Ἐρως ἀναγκάζει αὐτὸν

Neaera, | at sine te... », καὶ Tib. I 1,5 : « Me mea paupertas uitae traducat inerti, | dum meus adsiduo... ».

1. Ἰδ. Lyg d. (Tib. III) 3,24 : « At sine te regum munera nulla uolo », καὶ Tib. I 8,34 : « Huic tu candentes umero suppone lacertos, | et regum magnae despiciantur opes ».

2. Ἰδ. Lyg d. (Tib. III) 3,31 : « Haec alij cupiant? liceat mihi, paupere cultu, | securo cara coniuge posse frui », καὶ Tib. I 10,19 : « Tunc melius tenere fidem, cum paupere cultu... ».

3. Ἰδ. Lyg d. (Tib. III) 4,16 : « Si mea nec turpi... nec laesit magnos impia lingua deos », καὶ Tib. I 3,52 : « Timidum non me periuria terrent non dicta in sanctos impia uerba deos ».

4. Ἰδ. Lyg d. (Tib. III) 4,82 : « A ego ne possim tanta uidere mala », καὶ Tib. II 4,7 : « O ego ne possim tales sentire dolores, | quam mallet in gelidis montibus esse lapis... ».

5. Ἰδ. Lyg d. (Tib. III) 5,2 : « Uos tenet... | unda sub aestium non adeunda Canem », καὶ Tib. I 6,22 : « Exibit... seu uisere dicet | sacra Bonae maribus non adeunda Deae ».

ἀπαίσια νὰ εὐχεται δι' ἑαυτόν, μετὰ παραλόγου διανοίας (*insana mente*) ἀνόσια ἐκφράζων¹. Ὡσαύτως ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 5,16) λέγει ὅτι ἀκόμη οὐδὲ τὸ μετὰ βραδύνοντος ποδὸς κυρτὸν γῆρας (*curua senecta*) εἰς αὐτὸν ἐπῆλθεν, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 8,42) ὅτι ὀψὲ ἀνακαλεῖται ὁ ἔρως καὶ ὀψὲ ἡ νεότης, ὅταν τὸ πολὺν γῆρας (*cana senecta*) τὴν γεροντικὴν κεφαλὴν περιβάλλῃ². Προσέτι ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 5,26) λέγει ὅτι εὐχεται νὰ ἀποθάνῃ, ὅταν γέρων εἰς τοὺς παῖδας τοὺς παλαιούς καιροὺς (*tempora prisca*) θὰ ἀναφέρῃ, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 10,43) ὅτι εὐχεται νὰ λευκανθῇ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ γέρων τὰ γεγονότα τοῦ παλαιοῦ καιροῦ (*temporis prisca*) νὰ διηγῇται³.

Ὅμοιως ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 5,30) λέγει ὅτι κατὰ τὴν κολύμβησιν τῶν λουμένων ἐν τῇ πηγῇ τῶν Βαίων τὸ ὑποχωροῦν ὕδωρ ὠθεῖται (*facilis pellitur unda*) διὰ τῆς ἀπαλῆς αὐτῶν χειρός, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 4,12) ὅτι ἄλλος παῖς κολυμβῶν ἀρέσκει, διότι τὸ ἤρεμον ὕδωρ ὠθεῖ (*placidam pellit aquam*) διὰ τοῦ χιονολεύκου αὐτοῦ στήθους⁴. Ὡσαύτως ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 6,36) λέγει ὅτι εἰς τοὺς τεταραγμένους οὐδὲ καλῶς οἱ λόγοι ἀπηχοῦσι (*uerba sonant*) τῶν μεθυόντων, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν II 1,32) ὅτι κατὰ τὴν ἐορτὴν ἐπὶ τῷ θριάμβῳ τοῦ Μεσσάλου πρέπει ἐκάστου προπίνοντος οἱ λόγοι νὰ ἀπηχῶσι (*uerba sonent*) τὸ ὄνομα τοῦ ἀπουσιάζοντος⁵. Προσέτι ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 6,62) λέγει πρὸς τὸν δοῦλον νὰ προχωρήσῃ καὶ καθαρὸν ἄκρατον νὰ βάλῃ (*adde merum*) εἰς αὐτὸν περισσότερον, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 2,1) λέγει πρὸς τὸν δοῦλον ἄκρατον νὰ βάλῃ (*adde merum*) καὶ διὰ τοῦ οἴνου νὰ συγκρατήσῃ τὰς νέας θλίψεις⁶.

Ἀλλὰ καὶ ὁμοιότητες ἐννοιῶν καὶ σκέψεων ὑπάρχουσι μεταξὺ τῶν δύο

1. Ἰδ. *Lygd.* (Tib. III) 5,13: «Nec nos insanae meditantur iurgia mentis | impia in aduersos soluimus ora deos», καὶ Tib. II 6,18: «Cogis et insana mente nefanda loqui».

2. Ἰδ. *Lygd.* (Tib. III) 5,16: «Et nondum cani... | nec uenit tardo curua senecta pede», καὶ Tib. I 8,42: «Heu sero reuocatur amor... | cum uetus infecit cana senecta caput».

3. Ἰδ. *Lygd.* (Tib. III) 5,26: «Et referam pueris tempora prisca senex», καὶ Tib. I 10,44: «Sic ego sim, liceatque caput... | temporis et prisca facta referre senem».

4. Ἰδ. *Lygd.* (Tib. III) 5,30: «Et facilis lenta pellitur unda manu», καὶ Tib. I 4,12: «Hic placet, angustis quod equum... | hic placidam niueo pectore pellit aquam».

5. Ἰδ. *Lygd.* (Tib. III) 6,36: «Nec bene sollicitis ebria uerba sonant», καὶ Tib. II 1,32: «Sed... ad pocula dicat, | nomen et absentis singula uerba sonent».

6. Ἰδ. *Lygd.* (Tib. III) 6,62: «Tu puer, i, liquidum fortius adde merum», καὶ Tib. I 2,1: «Adde merum uinoque nouos compesce dolores, | pet ut fessi lumina...».

ἐλεγειακῶν, ὅπως πρῶτον ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 2,11) λέγει ὅτι, ὅταν ἀποθάνῃ, τεθλιμμένη θὰ ἔλθῃ ἡ φίλη αὐτοῦ, ἵνα θρηνήσῃ πρὸ τῆς πυρᾶς αὐτοῦ ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 1,61) ὅτι, ὅταν ἀποθάνῃ, θὰ θρηνήσῃ αὐτὸν ἡ φίλη αὐτοῦ, θεέντια ἐπὶ τῆς κλίνης, ἥτις μέλλει νὰ καῇ¹. Ὡσαύτως ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 2,17) λέγει ὅτι, ὅταν ἀποθάνῃ, ἡ φίλη καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, μετὰ λευμένης μελανῆς ἔσθῃτος, θὰ συλλέξωσι τὰ λευκὰ αὐτοῦ ὀστέα, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 3,5) ὅτι, ὅταν ἀποθάνῃ ἐν τῇ ξένῃ, δὲν θὰ εἶναι ἐκεῖ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἵνα ἐν τῷ τεθλιμμένῳ κόλπῳ τὰ καέντια αὐτοῦ ὀστέα συλλέξῃ². Προσέτι ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 2,19) λέγει ὅτι, ὅταν ἀποθάνῃ, οἱ οἰκεῖοι τὰ συλλεγόντια ὀστέα αὐτοῦ διὰ παλαιοῦ θὰ ῥαντίσωσιν οἶνου, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 3,7) ὅτι, ὅταν ἀποθάνῃ ἐν τῇ ξένῃ, δὲν θὰ εἶναι ἐκεῖ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ, ἵνα θρηνήσῃ καὶ τὴν τέφραν δι' Ἀσσυριακῶν ῥαντίσῃ μύρων³.

Ἐπειτα ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 2,29) λέγει ὅτι ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ θὰ τεθῇ τὸ ἐπίγραμμα: « Ἐνθάδε κεῖται ὁ Λύγδαμος, εἰς ὃν αἰτία τοῦ θανάτου ὑπῆρξε τὸ ἄλγος καὶ ἡ σκέψις διὰ τὴν Νέαιραν », ὁ δὲ Τίβουλλος, (ἐν I 3,55) ὅτι ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ θὰ τεθῇ τὸ ἐπίγραμμα: « Ἐνθάδε κεῖται ὁ Τίβουλλος, ἀποθανὼν διὰ σκληροῦ θανάτου, ὅτε τὸν Μεσσάλαν ἠκολούθει κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν »⁴. Ὡσαύτως ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 3,31) εὐχεται, ὅπως ἐπιτρέπηται εἰς αὐτὸν μετὰ πτωχικοῦ βίου ἄφροντις νὰ ἀπολαύῃ τὴν σύζυγον, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 1,77) ὅπως ἐπὶ τοῦ συνηγμένου σωροῦ τῶν γεννημάτων αὐτοῦ ἄφροντις νὰ περιφρονῇ τοὺς πλουσίους καὶ νὰ περιφρονῇ τὴν πείναν⁵. Προσέτι ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 4,65) λέγει ὅτι ὁ ἀγρίος Ἔρως ἐδίδαξέ ποτε αὐτὸν τὰς χιονολεύκους τοῦ Ἀδμήτου νὰ ποιμαίνῃ δαμάλεις ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν II 3,11) ὅτι ὑπὸ τοῦ ἀγρίου Ἐρωτος τρωθεῖς ποτε ὁ ὄραϊος Ἀπόλλων τοῦ Ἀδμήτου ἐποίμαινε τοὺς ταύρους⁶.

1. Ἰδ. *Lygd.* (Tib. III) 2,11: « Ante meum ueniat... | et fleat ante meum maesta Neaera rogum », καὶ Tib. I 1,61: « Flebis et arsuro positum me, Delia, lecto, | tristibus et... ».

2. Ἰδ. *Lygd.* (Tib. III) 2,17: « Pars quae... ossa | incinctae nigra candida ueste legent », καὶ Tib. I 3,5: « Abstineas, Mors... non hic mihi mater, | quae legat in maestos ossa perusta sinus ».

3. Ἰδ. *Lygd.* (Tib. III) 2,19: « Pars quae... ossa | et primum annoso spargent collecta lyaeo », καὶ Tib. I 3,7: « Non soror, Assyrios cineri quae dedat odores, | et fleat... ».

4. Ἰδ. *Lygd.* (Tib. III) 2,29: « Lygdamus hic situs est; dolor huic et cura Neaerae, | coniugis... », καὶ Tib. I 3,55: « Hic iacet immitti consumptus morte Tibullus, | Messalam... ».

5. Ἰδ. *Lygd.* (Tib. III) 3,31: « ...Liceat mihi, paupere cultu, | securo cara coniuge posse frui », καὶ Tib. I 1,77: « ...Ego composito securus aceruo | dites despiciam despiciamque famem ».

6. Ἰδ. *Lygd.* (Tib. III) 4,65: « Saeuus Amor docuit... | me quondam

Πρὸς τούτοις ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 5,5) ἀσθενῶν, νομίζει ὅτι ἡ Περσεφὼν τὴν σκοτεινὴν εἰς αὐτὸν ἀναγγέλλει ὥραν καὶ παρακαλεῖ τὴν θεὰν ὅπως μὴ βλάβῃ αὐτόν, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 3,51) ἀσθενῶν, νομίζει ὅτι ἐξεπλήρωσε τὰ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὀρισθέντα μοιραῖα αὐτοῦ ἔτη καὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν ὅπως φεισθῇ αὐτοῦ¹. Ὡσαύτως ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 6,7), προτιμῶν τὴν ἡσυχίαν, ἀποδιώκει τὰς φροντίδας, τὸ σκληρὸν τοῦτο γένος, καὶ τοὺς μόχθους, ἵνα μακρὰν ὑπάγῃσιν, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 1,75), προτιμῶν τὴν ἡσυχίαν, ἀποδιώκει τὰς σηमाίας καὶ τὰς σάλπιγγας τοῦ πολέμου, ἵνα φύγῃσι μακράν². Τέλος ὁ μὲν Λύγδαμος (ἐν 6,53), ἀρχούμενος εἰς τὴν πτωχείαν ἀναφωνεῖ ὅτι θὰ ἐπεθύμει μετὰ τῆς φίλης αὐτοῦ, κατακεκλιμένος κατὰ τὰς μακρὰς νὰ ἀναπαύηται νύκτας, ὁ δὲ Τίβουλλος (ἐν I 1,45), ἀρχούμενος εἰς τὴν πτωχείαν, ἀναφωνεῖ ὅτι θὰ ἤρεσκεν εἰς αὐτόν, μετὰ τῆς φίλης αὐτοῦ κατακεκλιμένος, τοὺς ἀγρίους νὰ ἀκούῃ ἀνέμους³.

Αὗται καὶ ἄλλαι εἶναι αἱ ὁμοίητες μεταξὺ τῶν δύο ἐλεγειακῶν, οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς, μὴ χωρίζοντες τούτους, νομίζομεν ὅτι ὁ Λύγδαμος οὐδεὶς ἄλλος εἶναι εἰμὴ αὐτὸς ὁ Ἄλβιος Τίβουλλος, ὅστις τὸ τρίτον βιβλίον τῶν ἐλεγείων ἐξέδωκεν οὐχὶ ὑπὸ τὸ πραγματικὸν αὐτοῦ ὄνομα, ἀλλ' ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦτο⁴. Ὁμοίως ὅτι ἐν τῷ τρίτῳ τούτῳ βιβλίῳ ἐμνημόνευσε τὴν φίλην αὐτοῦ οὐχὶ διὰ τοῦ πραγματικοῦ αὐτῆς ὀνόματος, ἀλλὰ διὰ τοῦ ψευδωνύμου τῆς Νεαίρας, ὅπως καὶ ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ ἐμνημόνευσε τὴν προτέραν φίλην αὐτοῦ διὰ τοῦ ψευδωνύμου τῆς Δηλίας, ἐν τῷ δευτέρῳ τὴν ἄλλην ἐμνημόνευσε διὰ τοῦ ψευδωνύμου τῆς Νεμέσεως, ἐνῶ ἐν τῷ τετάρτῳ ἄλλην ἐμνημόνευσεν ἄνωνύμως⁵. Πρὸς τούτοις ὅτι οὐδεμία ἀμφιβολία πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ὅτι τὰ εἰρημένα ὀνόματα τῶν γυναικῶν εἶναι ψευδώνυμα, διότι καὶ ἐν τινι

Admeti niueas pauisse iuencas», καὶ Tib. II 3,11: «Pauit et Admeti tauros formosus Apollo | nec cithara...».

1. Ἰδ. Lyg d. (Tib. III) 5,5: «At mihi Persephone nigram denuntiat horam iuueni... | parce nocere, dea», καὶ Tib. I 3,51: «Parce, pater... | quod si fatales iam nunc expleuimus annos».

2. Ἰδ. Lyg d. (Tib. III) 6,7: «Ite procul durum, curae, genus, ite labores», καὶ Tib. I 1,75: «Hic ego dux milesque bonus; uos, signa tubae-que, | ite procul, ferte...».

3. Ἰδ. Lyg d. (Tib. III) 6,53: «Quam uellem tecum longas requiescere noctes | et tecum...», καὶ Tib. I 1,45: «Quam iuuat immites uentos audire cubantem | et dominam...».

4. Ἰδ. ὅτι καὶ ἐν πολλοῖς τῶν χειρογράφων κωδίκων τὸ τρίτον τοῦτο βιβλίον τῶν ἐλεγείων τοῦ Τιβούλλου συνήθως ἐπιγράφεται: «Lygdami carmina ad Neaeram amasiam suam».

5. Ἰδ. τὴν προσφιλῆ τοῦ ἐλεγειακοῦ Δηλίαν ἐν Tib. I 1,57 κ.ά., τὴν Νέμεσιν ἐν Tib. II 3,51 κ.ά., τὴν Νεάϊραν ἐν Lyg d. (Tib. III) 4,57 κ.ά., καὶ τὴν ἄνωνυμον φίλην ἐν Tib. IV 14,1 κ.ά.

παλαιᾷ βιογραφίᾳ τοῦ ἐλεγειακοῦ μαρτυρεῖται ὅτι ὑπὸ τὴν ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ λεγομένην Δηλίαν ὑπεκρύπτετο ἡ Πλαγκία (Plancia)¹.

Ἄλλως τε οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι καὶ ὑπὸ τὸν Λύγδαμον ὑποκρύπτεται αὐτὸς ὁ Ἄλβιος Τιβούλλος, ὅστις, ὥς ἐλέχθη, οὕτω μετεγλώττισε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, ἀπορίας ὅμως ἄξιον εἶναι διατὶ οὗτος μόνον ἐν τῷ τρίτῳ τούτῳ βιβλίῳ ἐκάλυψε τὸ πραγματικὸν αὐτοῦ ὄνομα ὑπὸ ψευδώνυμον². Διότι μόνον ἕνεκα εἰδικοῦ τινος λόγου θὰ εἶχε κάμει τοῦτο ὁ ἐλεγειακός, ὅστις νομίζομεν ὅτι ἐφοβήθη τὰ κοινωνικὰ σκάνδαλα, ἅτινα θὰ εἶχε πιθανῶς προκαλέσει διὰ τῶν δύο πρώτων βιβλίων τῶν ἐλεγείων, ἃς ἐξέδωκεν ὑπὸ τὸ πραγματικὸν αὐτοῦ ὄνομα³. Τῷ ὄντι οὗτος ἐκάλυψε μὲν τὰ ὀνόματα τῶν γυναικῶν ὑπὸ ψευδώνυμα, ἀγνωστα ὅμως δὲν ἦσαν πάντα τὰ μνημονευόμενα πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα, ἀφοῦ, ὅπως καὶ ὁ Ὀβίδιος λέγει (ἐν trist. II 463 κ.ἐ.) ὁ Τιβούλλος καὶ ἀνεγινώσκετο καὶ ἤρεσκε καὶ ἦτο ἤδη γνωστός, ὅτε ὁ Αὔγουστος ἦτο πρόκριτος τῆς Συγκλήτου (princeps senatus)⁴.

Ἐπειτα γνωστὰ φαίνεται ὅτι ἦσαν καὶ τὰ κοινωνικὰ σκάνδαλα, ἅτινα θὰ εἶχον προκαλέσει οἱ ἔρωτες τοῦ Τιβούλλου, διὸ καὶ προηγουμένως ὁ αὐτὸς Ὀβίδιος λέγει (ἐν trist. II 461 κ.ἐ.) ὅτι οὗτος πολλὰ διδάγματα κρυφίου ἔρωτος ἔδιδε καὶ ἐδίδασκε τίνι τρώπῳ ἡδύναντο αἱ γυναῖκες ἐντέχνως νὰ ἀπατῶσι τοὺς συζύγους αὐτῶν⁵. Ἐν αὐτοῖς ὅμως ὁ Ὀβίδιος θὰ ὑπενόει τοὺς ἔρωτας τοὺς ἐκτιθεμένους ἐν τῷ πρώτῳ καὶ τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ, ἅτινα ὑπὸ τὸ πραγματικὸν αὐτοῦ ὄνομα εἶχεν ἐκδώσει ὁ ἐλεγειακός, ὅστις μάλιστα, ἀφοῦ λέγεται ὅτι ἦτο ἤδη γνωστός, ὅτε ὁ Αὔγουστος ἦτο πρόκριτος τῆς Συγκλήτου, ἦτο γὰρ 726 π.Χ. (P. (28 π.Χ.)), πρὸ τοῦ ἔτους τούτου θὰ εἶχεν ἐκδώσει αὐτά⁶. Ὡστε μετὰ τὸ ἔτος τοῦτο θὰ εἶχεν ἐκδώσει τὸ τρίτον βι-

1. Ἰδ. ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Τιβούλλου τῇ ἀποδιδομένη εἰς τὸν Ἱερώνυμον: «Libros tres de arte amatoria suam ad Deliam, quae nomine suo plancia uocaretur edidit».

2. Ἰδ. πλὴν τῶν τίτλων τῶν βιβλίων καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐλεγείαις τὸν μὲν Τιβούλλον κατονομάζοντα ἑαυτὸν ἐν Tib. I 3,55 κ.ἀ., τὸν δὲ Λύγδαμον ἐν Lygd. (Tib. III) 2,29, κ.ἀ.

3. Ἰδ. περὶ τῶν σκανδάλων τούτων τοῦ Τιβούλλου παρὰ O.v. trist. II 449: «(Tibullus) fallere custodem demum docuisse fatetur; | seque sua miserum nunc, ait, arte premi».

4. Ἰδ. περὶ τῆς φήμης ταύτης τοῦ Τιβούλλου παρὰ O.v. trist. II 463: «Non fuit hoc illi fraudi, legiturque Tibullus | et placet, et iam te principe notus erat».

5. Ἰδ. περὶ τῶν διδασμάτων τούτων τοῦ Τιβούλλου παρὰ O.v. trist. II 461: «Multaque dat furti talis praecepta docetque, | qua nuptae possint fallere ab arte uiros».

6. Ἰδ. παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἱστορικοῖς ὅτι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὁ Αὔγουστος, πλὴν τοῦ ἀξιώματος τούτου, καὶ ἄλλας ἔλαβε πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς ἐξουσιοδοτήσεις.

βλίων, μάλιστα δὲ ὑπὸ ψευδώνυμον, ἄλλως τε καὶ ἵνα μὴ ἐμπέση, ὅπως καὶ ὁ Ὀβίδιος, εἰς τὰς διατάξεις τῶν τότε ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου θεσπισθέντων Νόμων, τῶν προστατευόντων τὴν συζυγικὴν πίστιν¹.

Οὕτω νομίζομεν ὅτι γνήσιον τοῦ Τιβούλλου εἶναι τὸ περὶ οὗ πρόκειται τρίτον βιβλίον τῶν ἐλεγείων αὐτοῦ, τὸ φερόμενον ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ Λυγδάμου, νομίζομεν δὲ πάλιν ὅτι γνήσιοι εἶναι καὶ οἱ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ στίχοι (III 5,17-18) : « *Natalem primo nostrum uidere parentes, | cum cecidit fato consul uterque pari* »². Διότι κακῶς ἀρχήθεν ἐνομίσθη ὅτι ἐν τοῖς στίχοις τούτοις ὁ ἐλεγειακὸς ὑπενόει ὅτι οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶδον τὴν γενέθλιον αὐτοῦ ἡμέραν (*natalem*), ὅτε κατ' ἴσιν μοῖραν ἔπesson ἀμφότεροι οἱ ὕπατοι ἐν τῇ μάχῃ, μάλιστα δὲ ὅπως ἀκριβῶς, κατ' ἀναφορὰν εἰς τὸ ἔτος τῆς ἰδίας αὐτοῦ γεννήσεως, λέγει καὶ ὁ Ὀβίδιος (ἐν *trist.* IV 10,6-7) : « *Editus hic ego sum, nec non ut tempora noris, | cum cecidit fato consul uterque pari* »³. Ἀμφότεροι ὅμως οἱ ἐλεγειακοὶ ἐννοοῦσι προφανῶς τὸ γεγονός τοῦ 711 π.Χ. 'Ρ. (43 π.Χ.), καθ' ὃ ἔτος ἐγεννήθη ὄντως ὁ Ὀβίδιος, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶχε γεννηθῇ καὶ ὁ πρεσβύτερος τούτου Τιβούλλος⁴.

Ἐνεκα τούτου βεβαίως ἐγένοντο αἱ εἰρημέναι εἰκασίαι, καθ' ἃς ὁ μετὰ τοῦ Τιβούλλου ταυτιζόμενος Λύγδαμος ὑπενόει ὅτι ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος ἄλλου ὁμοίου, ἀλλὰ προγενεστέρου ἱστορικοῦ γεγονότος, δὲν παρετηρήθη ὅμως ὅτι μετὰ διαφόρου σκέψεως οὗτος καὶ ὁ Ὀβίδιος ἐχρησιμοποίησαν τοὺς στίχους τούτους⁵. Διότι ὄντως ἀμφότεροι οἱ ἐλεγειακοὶ, κατ' ἀναφορὰν εἰς τὸ αὐτὸ γεγονός τοῦ 711 π.Χ. 'Ρ. (43 π.Χ.), κοινὸν ἔχουσι τὸν στίχον « *Cum cecidit fato consul uterque pari* », πλὴν ὅμως ἐν τῷ ἀμέσῳ προηγούμενῳ στίχῳ ὁ μὲν Λύγδαμος λέγει « *Natalem primo nostri uidere parentes* », ὁ δὲ Ὀβίδιος « *Editus hic ego sum, nec non ut tempora noris* »⁶. Ἐνῶ

1. Ἰδ. τοὺς σχετικοὺς νόμους, οὓς πρὸς τὴν προστασίαν τοῦ γάμου καὶ τῆς συζυγικῆς πίστεως εἶχε θεσπίσει ὁ Αὐγούστος, μάλιστα δὲ καὶ τὸν γνωστὸν « *De maritandis ordinibus* ».

2. Ἰδ. καὶ ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Τιβούλλου τῇ ἀποδιδομένη εἰς τὸν Ἰερώνυμον : « *Natus uero est hirtio + pansa consulibus biennio postquam caesus est Iulius Caesar* ».

3. Ἰδ. ἐν τῇ αὐτῇ βιογραφίᾳ τοῦ Τιβούλλου : « *Natalis quoque ouidio nasoni poetae annus idem fuit. Se quidem memorat natum uterque uersu isto Cum cecidit fato consul...* ».

4. Ἰδ. περὶ τοῦ γεγονότος τούτου τῆς ἐν τῇ μάχῃ παρὰ τὴν Μυτινὴν πτώσεως ἀμφοτέρων τῶν ὑπάτων Ἰργτίου καὶ Πάνσα παρὰ *Cic. fam.* X 33,3. *Vell. Pat.* II 61,4, κ.ἄ.

5. Ἰδ. περὶ τῆς διαφορᾶς τῆς ἡλικίας τῶν δύο ἐλεγειακῶν παρὰ *Ον. trist.* IV 10,51 : « *Vergilium uidi tantum; nec amara Tibullo | tempus amicitiae fata dedere meae* ».

6. Ἰδ. περὶ τῆς αὐτῆς διαφορᾶς τῆς ἡλικίας τῶν δύο ἐλεγειακῶν παρὰ τῶ

δῆλα δὴ ἐν στίχῳ τούτῳ ὁ μὲν Τίβουλλος λέγει ὅτι κατὰ τὸ ἔτος τῆς ἐν τῇ μάχῃ πτώσεως ἀμφοτέρων τῶν ὑπάτων οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶδον τὸν «natalis» αὐτοῦ, ὁ Ὀβίδιος λέγει ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος «editus est», ἥτοι ὅτι ἐγεννήθη¹.

Εἶναι ὅμως γνωστὸν ὅτι ἡ λ. «natalis» ἐν τῇ Λατινικῇ σημαίνει οὐχὶ μόνον τὴν γενέθλιον ἡμέραν προσώπου τινὸς ἢ τὴν ἐπέτειον τῆς ἡμέρας ταύτης, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἄλλην ἑορτὴν ἐπὶ γεγονότι μείζονος σπουδαιότητος καὶ σημασίας ὥς πρὸς πρόσωπόν τι ἢ πράγμα². Οὕτως ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων μνημονευτέον ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Τίβουλλος «natalis» καλεῖ τὴν ἑορτὴν, ἣν ὁ Μεσσάλας ἐώρτασεν ἐπὶ ταῖς νίκαις αὐτοῦ, εὐχεται δὲ ὅπως αὕτη ἐπὶ πολλὰ ἑορτάζεται ἔτη καὶ λαμπρότερα ἔρχεται πάντοτε καὶ ὁλονὲν λαμπρότερα (ἐν I 7,63): «At tu, Natalis, multos celebrande per annos, | candidior semper candidiorque ueni»³. Ἀλλὰ καὶ ὁ Κικέρων «natalis» τῆς Ῥώμης καλεῖ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῶν Νωνῶν τοῦ Δεκεμβρίου, καθ' ἣν ἡ πόλις ἐσώθη ἐκ τῆς συνωμοσίας τοῦ Κατιλίνα (ἐν Flacc. 102): «O nonae illae Decembres, quae me consule fuistis! quem ego diem uere natalis huius urbis, aut certe salutarem appellare possum»⁴.

Πράγματι ὥς πρὸς τοὺς εὐγενεῖς παῖδας τῶν Ῥωμαίων ἑορτὴ σπουδαιότητος καὶ σημασίας ἴσης πρὸς τὴν γενέθλιον αὐτῶν ἡμέραν καὶ καθ' αὐτὸ «natalis» ἦτο ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν οὗτοι, συνήθως μετὰ τὸ 16ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἐνεγράφοντο ἐπισημῶς εἰς τοὺς καταλόγους τῶν τελείων ἀνδρῶν⁵. Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πάνδημος ἐν Ῥώμῃ ἐγένετο τελετὴ, καθ' ἣν πάντες οἱ παῖδες τῆς ἡλικίας ταύτης ἐν ἐπισημῷ πομπῇ ὠδηγοῦντο ὑπὸ τῶν γονέων εἰς τὴν ἀγορὰν, ἐνθα ἐξεδύνοντο τὴν περιπόρφυρον παιδικὴν ἐσθῆτα (prae-

αὐτῷ O v. trist. IV 10,53: «Quartus ab his (Tibullo et ceteris elegiacis poetis) serie temporis ipse fui».

1. Ἰδ. περὶ τῆς αὐτῆς διαφοράς τῆς ἡλικίας τῶν δύο ἐλεγειακῶν καὶ παρὰ Hor. carm. I 33,1: «Albi, ne doleas plus nimio, memor | immitis Glycerae... cur tibi iunior (Ovidius) | laesa paeniteat fide».

2. Ἰδ. καὶ τὴν θεοποίησιν τῆς ἐννοίας τῆς λέξεως παρὰ τοῖς παλαιοῖς Ῥωμαίοις, ὥς καὶ παρὰ Tib. IV 5,19 λέγεται ὁ «Deus Natalis», παρὰ τῷ αὐτῷ Tib. IV 6,1 ἢ «Iuno Natalis», κ.ά.

3. Ἰδ. ὡσαύτως περὶ τῆς ἐννοίας τῆς λέξεως παρὰ τῷ αὐτῷ Tib. II 2,1: «Dicamus bona uerba: uenit Natalis ad aras. | Quisquis ades, lingua, uir mulierque, faue», κ.ά.

4. Ἰδ. προσέτι περὶ τῆς ἐννοίας τῆς λέξεως παρὰ τῷ αὐτῷ Cic. Att. XX 1,1: «Incumbe, ut facis, diem natalem reditus mei, cura, ut in tuis aedibus amoenissimis agam tecum...».

5. Ἰδ. παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἱστορικοῖς ὅτι μόνον κατὰ ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις οἱ παῖδες ἐνεγράφοντο εἰς τοὺς καταλόγους τούτους καὶ πρὸ τοῦ 16ου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν.

textam puerilem) καὶ ἐνεδύοντο τὴν ἀνδρικήν τήβενναν (togam uirilem)¹. Ἐπηκολούθουν τότε συμπόσια καὶ εὐωχίαι, ὃ δὲ Σενέκας ὑπομιμνήσκει εἰς τὸν Λουκίλιον τὴν χαράν, ἣν οὗτος θὰ εἶχεν αἰσθανθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην (ἐν epist. I 4,10): « Tenes utique memoria quantum senseris gaudium, cum praetexta posita, sumpsisti uirilem togam et in forum deductus es »².

Τότε βεβαίως ἔχαιρον πάντες καὶ ἡγάλλοντο, καὶ δὴ καὶ οἱ μὲν παῖδες (pueri), διότι ἡξιώθησαν, ὅπως λέγει ὁ Σενέκας, νὰ ὀδηγηθῶσιν εἰς τὴν ἀγορὰν (deduci in forum), οἱ δὲ γονεῖς (parentes), διότι ἡξιώθησαν, ὅπως πάλιν λέγει ὁ Λύγδαμος, νὰ ἴδωσι τὴν ἑορτὴν ταύτην τῶν παίδων αὐτῶν (uidere natalem)³. Τὸ γεγονὸς ὅμως, εἰς δ' ὃ Λύγδαμος ἀναφέρει τὴν ἐν λόγῳ ἑορτὴν αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ εἶναι εἰμὴ ἐκεῖνο τοῦ 711 π.Χ. 'Ρ. (43 π.Χ.), ἀποῦ δὲ τότε οὗτος θὰ ἦτο ἡλικίας 16 ἐτῶν, πρὸ τοσοῦτων ἄρα ἐτῶν θὰ εἶχε γεννηθῇ, ἥτοι τῷ 695 π.Χ. 'Ρ. (59 π.Χ.)⁴. Οὕτως οὐδὲν πλεον χρονολογικὸν κώλυμα ὑπάρχει ὅπως μετὰ τοῦ Τιβούλλου ταυτισθῇ ὁ Λύγδαμος, παρ' οὗ μάλιστα φαίνεται ὅτι καὶ ὁ 'Οβίδιος παρέλαβε τὸν γριφώδη στίχον « Cum cecidit fato consul uterque pari », ὃν ὅμως ἐχρησιμοποίησε κατ' ἀναφορὰν οὐχί, ὥς ἐκεῖνος, εἰς τὸ ἔτος τῆς ἐνηλικιώσεως, ἀλλ' εἰς τὸ ἔτος τῆς ἰδίας αὐτοῦ γεννηήσεως⁵.

Παρὰ ταῦτα ὅμως καὶ παρὰ τὰς εἰρημένας ὁμοιότητας, αἵτινες καὶ ὥς πρὸς τὰς λέξεις καὶ τὰς φράσεις καὶ ὥς πρὸς τὰς ἐννοίας καὶ τὰς σκέψεις ὑπάρχουσι μεταξὺ τῶν ἐλεγείων ἑκατέρων, προσέτι ὑπάρχουσι καὶ διαφοραὶ τινες, καὶ δὴ καὶ ὥς πρὸς τὴν ζωηρότητα καὶ τὸ συναίσθημα καὶ ὥς πρὸς τὴν πνοὴν καὶ τὴν ὕφος⁶. Ὡς πρὸς τὰς μὲν ὁμοιότητας τῶν δύο ἐλεγειακῶν

1. 'Ιδ. παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἱστορικοῖς ὅτι οἱ μὲν παῖδες οἱ φέροντες τὴν « praetextam » ἐλέγοντο « pueri praetextati », οἱ δὲ ἄνδρες οἱ φέροντες τὴν « togam » ἐλέγοντο « uiri togati ».

2. 'Ιδ. παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἱστορικοῖς ὅτι ἕκτοτε μόνον οἱ Ῥωμαῖοι ὑπεῖχον τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῶν τελείων ἀνδρῶν καὶ ἀπέκταν τὰ δικαιώματα καὶ τὰς προνομίας τούτων.

3. 'Ιδ. παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἱστορικοῖς ὅτι κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην ἐν σώματι οἱ ἐνηλικιούμενοι παῖδες ὠδηγοῦντο εἰς τὴν ἀγορὰν, προπορευομένων τούτων καὶ ἀκολουθούντων τῶν γονέων.

4. 'Ιδ. ὅτι ἦδη ὁ Ch. F. Argyrman πρῶτος καὶ ἄλλοι κατόπιν οὐχὶ ἐκ τῶν αὐτῶν σκέψων, ἀλλὰ κατ' εἰκασίαν, ὥρισαν τὴν γέννησιν τοῦ Τιβούλλου εἰς τὸ ἔτος τοῦτο.

5. 'Ιδ. ὅτι πολλάκις ὁ 'Οβίδιος χρησιμοποιεῖ γριφώδεις στίχους, οἷος εἶναι καὶ ὁ ἐν λόγῳ, ὅστις βεβαίως δύναται νὰ ἀναφέρηται καὶ εἰς τὸ γεγονὸς τοῦτο, καθὼς καὶ εἰς ἄλλα.

6. 'Ιδ. τὰς διαφορὰς ταύτας καὶ ἐν αὐτῷ ἀκόμη τῷ κοινῷ παρ' ἀμφοτέροις θέματι τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἐπιταφίου θρήνου, παρὰ Lygd. (Tib. III) 2,11 κ.έ., καὶ Tib. I 1,61 κ.έ.

ἰδίᾳ οἱ χωρίζοντες τούτους ἀπέδωκαν εἰς τὰς ποιητικὰς ἐπιδράσεις τοῦ μὲν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου, τὰς δὲ διαφορὰς κυρίως οἱ ταυτίζοντες αὐτοὺς ἀπέδωκαν εἰς τὰς ψυχολογικὰς καταστάσεις τοῦ αὐτοῦ ἐλεγειακοῦ κατὰ τὰ διάφορα στάδια τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ δημιουργίας¹. Τινὲς μάλιστα τῶν ταυτίζόντων, συγκρίνοντας τὰς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Λυγδάμου φερομένας ἐλεγείας τοῦ τρίτου βιβλίου πρὸς τὰς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Τιβούλλου φερομένας τῶν ἄλλων βιβλίων, καὶ ἀνευρίσκοντες ταύτας ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὑποδεστέρας ἐκείνων, ἐθεώρησαν αὐτὰς ὡς τὸ νεανικὸν τοῦ Τιβούλλου ἔργον².

Οὕτως αἱ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ Λυγδάμου φερόμεναι ἐλεγείαι διαφέρουσι τῶν ὑπὸ τὸ πραγματικὸν τοῦ Ἀλβίου Τιβούλλου ὄνομα, οὔτε ὅμως, ὡς ἐκείναι, διὰ τὴν νεανικὴν αὐτῶν ζωρότητα καὶ τὸ σφριγηλὸν πάθος διακρίνονται, οὔτε διὰ τὴν ποιητικὴν αὐτῶν πνοὴν καὶ τὸ ἀνθηρὸν ὕφος³. Ἐνεκα ἀκριβῶς τῶν τοιούτων διαφορῶν, ἐνῶ ὑπὸ ἄλλων ταυτίζόντων ἐθεωρήθη ὅτι ὁ Λύγδαμος εἶναι αὐτὸς ὁ ἐν νεωτέρᾳ ἡλικίᾳ ἐλεγειακὸς Τίβουλλος, καὶ οἶονεῖ, ὡς ἀπεκλήθη, ὁ « Tibullus Minor », ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι εἶναι ὁ Τίβουλλος ἐν ἡλικίᾳ μεγαλυτέρᾳ, καὶ οἶονεῖ ὁ « Tibullus Maior »⁴. Ἄλλως τε τὸ ἐπιγενέστερον τῶν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ Λυγδάμου φερομένων τούτων ἐλεγείων φαίνεται καὶ ἐκ τῆς ἔκταλαι ἐκ τε τῶν χειρογράφων κωδίκων καὶ τῶν πρώτων ἐντύπων ἐκδόσεων παραδιδομένης σειρᾶς τῶν βιβλίων τοῦ Τιβουλλείου κειμένου, οὗτινος αὐταὶ ἀποτελοῦσι πάντοτε τὸ τρίτον βιβλίον, ἐνῶ αἱ ἄλλαι ἀποτελοῦσι τὰ δύο πρῶτα⁵.

ΛΟΥΪΖΟΣ Α. ΛΟΥΪΖΙΔΗΣ

1. Ἰδ. πάλιν τὰς διαφορὰς ταύτας καὶ ἐν τῷ κοινῷ παρ' ἀμφοτέροις θέματι τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς προτιμῆσεως τῆς πτωχείας, παρὰ Lygd. (Tib. III) 3,31 κ.έ., καὶ Tib. II, 77 κ.έ.

2. Ἰδ. ὡσαύτως τὰς διαφορὰς ταύτας καὶ ἐν τῷ κοινῷ παρ' ἀμφοτέροις θέματι τῆς ἐπιβολῆς τοῦ ἔρωτος καὶ ἐπὶ τῶν θεῶν ἀκόμη, παρὰ Lygd. (Tib. III) 4,65 κ.έ., καὶ Tib. II 3,11 κ.έ.

3. Ἰδ. ὁμοίως τὰς διαφορὰς ταύτας καὶ ἐν τῷ κοινῷ παρ' ἀμφοτέροις θέματι τῆς ἀσθενείας καὶ τοῦ φόβου τοῦ θανάτου, παρὰ Lygd. (Tib. III) 5,5 κ.έ., καὶ Tib. I 3,33 κ.έ.

4. Ἰδ. προσέτι τὰς διαφορὰς ταύτας καὶ ἐν τῷ κοινῷ παρ' ἀμφοτέροις θέματι τῆς στενοχωρίας καὶ τῆς λήθης ἐν τῷ οἴνῳ, παρὰ Lygd. (Tib. III) 6,5 κ.έ., καὶ Tib. I 2,1 κ.έ.

5. Ἰδ. ἐν τέλει τὴν παραδιδομένην ταύτην σειρὰν τῶν βιβλίων τηρουμένην καὶ ἐν πάσαις ἀνεξαίρετως ταῖς νεωτέραις ἐκδόσεσι τοῦ Τιβουλλείου κειμένου.